

Huvudman: Sundsvalls kommun
skolan@sundsvall.se
Rektor: Björn Melander
bjorn.melander@sundsvall.se

2023-05-30
Dnr SI 2022:6164

Beslut

efter tematisk kvalitetsgranskning av
grundskolors arbete för en inkluderande
utbildning vid Höglundaskolan i Sundsvalls
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Höglundaskolan. Syftet är att granska skolors arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö som en del i en inkluderande utbildning, med särskilt fokus på de utmaningar i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen inriktas mot grundskolans årskurser 7-9.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas. En skriftlig redovisning av utvecklingsarbetet begärs då också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning kan Skolinspektionen lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Höglundaskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Rektor skapar i låg utsträckning förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den målsättningen som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att utveckla och förankra arbetsprocesser. Detta så att alla arbetar åt samma håll med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

- Rektorn behöver utifrån en behovsanalys se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket även innefattar kunskap om hur de kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor och pojkar.

I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Undervisningen präglas i låg utsträckning av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver med stöd av elevhälsan utveckla tillgängligheten i undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.
- Lärare behöver stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.
- Lärare behöver i samråd med elevhälsan och rektorn inleda ett aktivt arbete med att beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-11-24 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:6164) i de handlingar som sänds in samt ange skolans och huvudmannens namn.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Inom detta område granskas hur rektor förankrar en värdegrund som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och där ett tillgänglighetsperspektiv finns med vid relevanta beslut. Vidare granskas om rektor leder ett systematiskt arbete för en tillgänglig lärmiljö som särskilt motverkar de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. I det ingår att organisera verksamheten så att nödvändiga förändringar möjliggörs samt att rektor skapar förutsättningar för att personalen ska kunna implementera nyvunna kunskaper i ett kollegialt lärande.

Området omfattar även om rektor identifierar behov av kompetensutveckling och ser till att åtgärder vidtas för att stärka personalens kompetens i att upptäcka och undanröja hinder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter i elevernas lärmiljö samt om rektor skapar förutsättningar för personalen att delta i sådan kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektor skapar i låg utsträckning förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorns målsättning om en tillgänglig utbildning visserligen är uttalad men ännu inte förankrad hos personalen. Rektorn och elevhälsan har identifierat ett behov av att utveckla undervisningen för att bättre möta de svårigheter som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn har vidare påbörjat ett arbete med att utveckla och förankra arbetsprocesser för att främja en tillgänglig lärmiljö men arbetet innebär ännu inte en konkret handlingsplan för personalen. Verksamheten är inte heller organiserad så att nödvändiga förändringar i lärmiljön som främjar tillgänglighet möjliggörs. Detta omfattar bland annat att ansvarsfördelning och roller i tillgänglighetsarbetet inte är tydliggjorda på skolan. Vidare saknas det forum där lärarna tillsammans med elevhälsan kan implementera nyvunna kunskaper som främjar ett kontinuerligt och systematiskt arbete för att tillgängliggöra utbildningen. Rektorn har påbörjat ett arbete för att identifiera lärares kompetensutvecklingsbehov och vissa insatser har också genomförts. Det finns emellertid behov av att rektorn ytterligare initierar insatser för att stärka

personalens kompetens i att identifiera och motverka de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Målsättning och arbetsprocesser

Vid granskningen framkommer att rektorns målsättning om en tillgänglig utbildning visserligen är uttalad men ännu inte förankrad hos personalen. Skolinspektionens granskning visar att trots att rektorn har en målsättning om en tillgänglig utbildning för eleverna så saknas ett konkretiserat arbete som stödjer detta. Rektorn beskriver att alla elever ska ha rätt till utbildning och till lärande och att hen leder arbetet genom en så kallad ledarplan. Genom en skolanalys får rektorn argument och motiv att skriva ledarplanen. Hen beskriver att en analys görs av exempelvis elevernas måluppfyllelse, närvaro och vilka elever det främst är som har låg måluppfyllelse eller stor frånvaro. Elever med hög frånvaro kan ofta även ha neuropsykiatriska svårigheter, beskriver rektorn. Denna analys ger sammantaget signaler till områden de behöver utveckla på skolan. Rektorn beskriver hur SPSM:s tillgänglighetsmodell tydliggör arbetet för en tillgänglig lärmiljö tillsammans med ledarplanen. Utifrån ledarplanen bryts målen ner i överenskommelser tillsammans med arbetslagen. Lärarna beskriver rektorns målsättning och grund för skolans utveckling som att den främst grundar sig i en önskan om högre måluppfyllelse för eleverna. Rektorn säger i sammanhanget att hen behöver kommunicera ledarplanen i samband med möten med förstelärare i arbetslagen och under arbetsplatsträffar så att åtgärderna också får genomslag i verksamheten.

Ansvarsfördelning och roller i tillgänglighetsarbetet är inte tydliggjorda på skolan. Rektorn beskriver i den tidigare beskrivna ledningsplanen ett pågående arbete med att tydliggöra roller och ansvarsfördelning i arbetet med att göra utbildningen tillgänglig, men hen säger att detta är ännu inte förankrat hos all personal på skolan. Elevhälsan beskriver att ansvarsfördelning och roller är tydligare nu än innan och att de är på väg åt rätt håll med den nya ledningen. De beskriver att de tidigare hade en speciallärare knuten till varje arbetslag och de säger vidare att de olika arbetslagen inte har arbetat på ett likvärdigt sätt. Detta har bland annat inneburit att det funnits olika dokument och arbetsgång i de olika arbetslagen vilket har inneburit att de inte heller hade en gemensam syn när det gäller arbetet med att möta elevernas behov och anpassa undervisningen. Arbetslaget har tillsammans ansvar för fyra klasser men under en tid har arbetslagen inte haft tillgång till specialpedagogisk kompetens att lyfta frågor till eller samverka med. Det pågår därför nu en organisatorisk förändring på skolan när det gäller elevhälsans arbete. Det innebär ett förtydligande av arbetsgången kring extra anpassningar och särskilt stöd och ett mer operativt elevhälsarbete, beskriver rektorn, elevhälsan och lärarna. Elevhälsans arbete har organiserats så att den utgör en centrerad elevhälsa dit lärare kan vända sig. Rektorn har även flyttat en specialpedagog från enheten för F-6 till enheten för 7-9 för att förstärka den

specialpedagogiska kompetensen. Elevhälsan beskriver att ämneslärare ansvarar för undervisningen i klassrummet och mentorn för respektive klass. Det är mentorn som har det socioemotionella ansvaret för sina elever säger rektorn. Rektor beskriver mentorsrollen som en viktig funktion som ska veta hur det går för eleverna i olika sammanhang, men lärarna beskriver att de förmodligen gör på olika sätt som mentorer och att det varierar hur mycket de känner till om sina mentorselever. En del mentorer träffar inte sina mentorselever i undervisningen och lärarna beskriver att de inte har några gemensamma arbetssätt eller diskussioner om hur de ska ta sig an ansvaret.

Vid granskningen framkommer att rektor avser att utveckla ett arbete med att förankra arbetsprocesser för att främja en tillgänglig lärmiljö. Däremot är det ännu inte tydliggjort och inarbetat och verksamheten är ännu inte organiserad så att nödvändiga förändringar i lärmiljön som främjar tillgänglighet möjliggörs. Lärare och elevhälsa beskriver att det är mycket som är på gång att tydliggöras såsom en tydligare ansvarsfördelning och tydliga strukturer i skolans arbetssätt. Det är en fördel och avlastar alla om man kan luta sig mot strukturer för att inte tänka och fundera varje gång en uppgift ska hanteras, beskriver elevhälsan. Rektorn beskriver att det ska framgå vad respektive enskild lärare och arbetslaget ska göra och på så vis kan personalen säkerställa vilka förväntningar de har på varandra. Dokumentation och rutiner är ännu inte inarbetade beskriver elevhälsan och att det bland annat beror på att det varit stor omsättning av personal de senaste fyra åren.

Rektorn och elevhälsan har identifierat ett behov av att utveckla undervisningen för att bättre möta de behov som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Elevhälsan beskriver en utvecklingsplan för att skapa en tillgänglig lärmiljö. Där har de börjat identifiera behoven av vad de behöver utveckla men arbetet har ännu inte kommit till en konkret handlingsplan för personalen. Enligt elevhälsan har rektorn tydliggjort vikten av ett gott bemötande och relationens betydelse, speciellt för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn beskriver att de tillsammans på skolan har diskuterat vad de kan påverka när det gäller den pedagogiska, sociala och fysiska lärmiljön och att ledningen har ett ansvar för att det sker en förändring när det behövs.

Rektorn säger att det är viktigt att utvärdera anpassningar och åtgärdsprogram noga och systematiskt för att se om de möter elevernas behov och för att kunna utveckla undervisningen. När eleverna inte lyckas trots främjande och förebyggande arbete, behöver de utreda frågan vidare säger rektorn. Även om rektorn initierat en tydligare ärendegång avseende elevers behov av stöd så framkommer det med tydlighet i intervjuer att lärare, elevhälsa och rektorn har olika uppfattning om elevhälsans och lärarnas ansvarstagande i arbete med att tillgängliggöra utbildningen för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn beskriver också att lärare och elevhälsa kan ha olika uppfattning om när ett ärende

ska hanteras av elevhälsans och när det finns behov av att lärare genomför förändringar i undervisningen. Rektorn berättar att de därför har börjat med informationsinsatser och att ta fram en tydligare ärendegång när det gäller hur personalen ska gå tillväga när de identifierar hinder i utbildningen för eleverna.

Det saknas forum där lärarna tillsammans med elevhälsan kan implementera nyvunna kunskaper och där de kan genomföra ett kontinuerligt och systematiskt arbete för att tillgängliggöra utbildningen. Rektorn beskriver att de behöver få till en kultur på skolan där alla delar på ansvaret för eleverna och undervisningen. Lärare säger att det visserligen finns forum där lärarna kan lyfta elever i svårigheter med specialpedagogisk kompetens men de upplever att de inte får tillräckligt stöd för hur de ska arbeta vidare för att möta elevernas behov i undervisningen. När de lyfter elever tillsammans med elevhälsan upplever de istället att de ofta får tillbaka frågorna och de blir uppmanade att lösa problemen själva. Lärarna beskriver att de i samband med arbetslagets träffar diskuterar specifika elevärenden för att hitta lösningar när det gäller elevernas behov i undervisningen. Rektorn säger att det blir de mest svårlösta ärendena som hamnar hos elevhälsan och som sedan återkopplas till arbetslagen. Elevhälsan säger i sammanhanget att lärarna i större utsträckning behöver arbeta med anpassningar för eleverna i undervisningen, innan de hämtar stöd hos elevhälsan. Skolsköterskan och kuratorn beskriver att de i sitt arbete har haft fokus på enskilda elever och att det inte har funnits utrymme för ett främjande och förebyggande arbete.

Kompetensutveckling

Granskningen visar att rektorn har börjat identifiera personalens behov av kompetensutveckling för att öka deras kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön. Rektorn beskriver att behov av kompetensutveckling delvis fångas in genom analyser av elevernas måloppfyllelse och genom medarbetarsamtal. Rektorn beskriver att de sett att det finns behov av kompetensutveckling även om vissa insatser gjorts tidigare. Specialpedagogen och rektorn har tankar om hur de skulle kunna arbeta tillsammans i samverkan med SPSM när det gäller frågor om en tillgänglig lärmiljö men att det ännu inte är beslutat. Hen säger vidare att elevhälsan arbetar med en utvecklingsplan för en tillgänglig lärmiljö och att det bland annat innebär en inventering av hur det ser ut gällande tillgängligheten. I det ingår vilken kompetens som finns och vilken kompetens som det finns behov av när det gäller neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser det kan få i lärmiljön.

I intervjuer säger både lärare och elevhälsans personal att det alltid ges tid till fortbildning och att det finns avsatt tid till kompetensutveckling på gemensam mötestid. Lärarna beskriver att de exempelvis har fått föreläsningar av elevhälsan och skolpsykologen om neuropsykiatriska svårigheter. De har också fått handledning av skolpsykologen gällande specifika elever med neuropsykiatriska

funktionsnedsättningar. De säger dock i sammanhanget att de behöver få mer kompetensutveckling eftersom det skiljer sig åt bland personalen när det gäller hur de tänker kring elevernas behov och hur de bemöter eleverna. Elevhälsan berättar att de har fått utbildning kring tillgängliga lärmiljöer tidigare läsår. Kunskap om hur neuropsykiatriska svårigheter kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor respektive pojkar diskuteras informellt i olika forum på skolan, men det sker inte på ett strukturerat sätt. Det diskuteras då om flickor som kan bära koncentrationssvårigheter och oro inom sig samtidigt som pojkar är mer utåtagerande. Lärare beskriver att de har lika många insatser för flickor som för pojkar men att det inte förs resonemang om hur de kan tolka signaler från flickor och pojkar som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den målsättningen som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att utveckla och förankra arbetsprocesser. Detta så att alla arbetar åt samma håll med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionen granskning visar att rektorn inte har förankrat en målsättning om en tillgänglig utbildning för alla elever. Ansvarsfördelningen i arbetet med att tillgängliggöra utbildningen är inte helt tydlig och det saknas arbetsprocesser som leder till att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter kan undanröjas. Visserligen har skolenheten vissa arbetssätt för att identifiera elevers olika behov, men nödvändiga förändringar i skolenhetens organisation utifrån elevernas behov har ännu inte genomförts. Förutsättningarna för lärarna och elevhälsan att samverka på ett systematiskt och strukturerat sätt i ett kollegialt lärande behöver stärkas när det gäller att undanröja hinder för en tillgänglig utbildning.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att förankra en tydlig målsättning för tillgänglighetsarbetet bland skolenhetens personal. Utifrån målsättningen behöver rektorn se till att det finns arbetssätt och forum för att gemensamt identifiera hinder och därefter se till att nödvändiga förändringar genomförs i lärmiljön för att främja och skapa en tillgänglig lärmiljö. I det ingår att se till att ansvarsfördelning och roller är tydliga i tillgänglighetsarbetet. Därefter behöver rektorn följa upp att insatser leder till ökad tillgänglighet för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

- Rektorn behöver utifrån en behovsanalys se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket även innefattar kunskap om hur de kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor och pojkar.

Skolinspektionens granskning visar att det finns ett behov av att öka kunskapen om tillgänglighet i lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter och vad de svårigheterna får för pedagogiska konsekvenser. Granskningen visar att lärares kompetens och förståelse när det gäller innebörden av tillgängliga lärmiljöer varierar. Det finns också stora variationer i lärares kompetens när det gäller hur hinder i lärmiljön kan upptäckas och åtgärdas, men även förebyggas, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att se till att all personal ges kunskap om vilka pedagogiska konsekvenser neuropsykiatriska svårigheter kan få i lärmiljön och hur de kan ta sig uttryck för flickor respektive pojkar. Rektorn behöver också se till att det finns förutsättningar för personalen att i ett kollegialt lärande genomföra de förändringar som det finns behov av för att se till att utbildningen blir tillgänglig.

I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Inom detta område granskas hur lärarna, tillsammans med specialpedagogisk personal, arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig med särskilt fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen omfattar vidare om lärarna arbetar med att skapa en motiverande och engagerande undervisning utifrån olika elevers behov.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en socialt tillgänglig undervisning genom att främja delaktighet, samspel och gemenskap. Detta innefattar om lärarna genomför undervisningen på ett sätt som underlättar sociala situationer utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Vidare om personalen ser till att olikheter framhålls som något positivt där eventuella negativa attityder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter synliggörs och problematiseras.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en fysisk tillgänglig undervisning utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter, det vill säga att aspekter som ljus, ljud, luft, visuell miljö och framkomlighet är omhändertagna och ordnade för att ge stöd till elevernas lärande.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen präglas i låg utsträckning av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att inte alla lärare utgår från elevernas behov för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen visar att det varierar mellan lärare hur tydlig struktur och variation de har i undervisningen och att elevernas behov därmed inte alltid blir tillgodosedda. Det sker viss samverkan mellan lärare och elevhälsan i arbetet med att undanröja hinder för en tillgänglig undervisning men arbetet behöver utvecklas. Elever ges vissa möjligheter att visa sina kunskaper men det sker inte alltid utifrån elevernas behov. Vidare ges eleverna inte alltid möjlighet att använda de hjälpmedel som kan underlätta för att tydliggöra planering och struktur eller ge dem möjlighet till att arbeta ostört. Granskningen visar att en del lärare arbetar för att främja delaktighet, samspel och gemenskap i undervisningen men att alla lärare inte arbetar aktivt med det. Lärarna styr inte heller alltid tilldelning av gemensamma aktiviteter i undervisningen och samverkar därutöver i låg utsträckning med elevhälsans personal för att skapa gemenskap i undervisningen. Vid granskningen framkommer att vissa insatser görs för att göra undervisningen fysiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter, men att insatserna är begränsade.

Pedagogisk tillgänglighet

Granskningen visar att inte alla lärare utgår från elevernas behov för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Elevhälsan berättar att de sker en noggrann överlämning av elevernas behov från årskurs sex och inför att de börjar i årskurs sju. Det sker både överlämningar mellan specialpedagogerna från respektive årskurs och mellan lärarna. När det finns elever som har speciella behov sedan tidigare träffas de i god tid innan eleverna börjar årskurs sju för att påbörja planeringen för en bra övergång. Under tiden eleverna går på högstadiet kan nya behov tillkomma och det är då mentorerna tillsammans med kurator och skolsköterska som fångar upp dessa behov. Elevhälsan beskriver att de använder ett material för att kartlägga enskilda elevers behov när det uppstår svårigheter; "Så här vill jag ha det i skolan". Kurator förbereder materialet inför elevintervjuer genom att ringa in väsentliga delar att uppmärksamma när det gäller den specifika eleven. Genom att använda materialet har det framkommit att flera elever tycker det är svårt att koncentrera sig och lyssna när lärarna står och pratar mycket under lektionerna, beskriver lärarna. Lärare säger vidare i sammanhanget att det finns en oro hos dem att användandet av kartläggningsmaterialet kan få elever att förvänta sig en önskelista när det gäller vad lärarna ska genomföra och att eleverna själva inte har några skyldigheter.

Vid Skolinspektionens intervjuer med elever framkommer det att det varierar om lärare tar reda på elevernas behov eller inte. Elever beskriver att det är problematiskt när läraren glömmer elevernas behov och att det får konsekvenser för dem genom att det blir svårare att ta till sig innehållet i undervisningen. De säger att det blir särskilt svårt för dem när läraren inte förstår deras behov eller när det inte är arbetsro. Lärarna beskriver att mentorn är den som ska stå för kontinuitet och samla information om elevernas behov. Vid utvecklingssamtal fångar mentorn upp de olika elevernas behov och tar med informationen till arbetslaget. Lärarna säger dock att det varierar hur mycket kännedom de har om elevernas behov. Det är inte heller säkert att informationen om elevernas behov når alla undervisande lärare. De som inte deltar i samma arbetslag, exempelvis språklärare eller lärare i praktisk-estetiska ämnen, nås exempelvis inte alltid av informationen. I skolans digitala plattform finns det dokumentation om eleverna och deras behov men den är ibland bristfällig och därtill finns dokumentation om elevernas behov på andra ställen än i den digitala plattformen vilket kan leda till att informationen inte når fram till alla lärare. Rektorn beskriver att det finns behov av att säkerställa att det finns dokumentation av de extra anpassningar som finns för elever. Detta för att kunna säkerställa att de genomförs och ger effekt. Även de generella anpassningar som genomförs på en övergripande nivå, för att komma fler elever tillgodo, behöver dokumenteras och följas upp. Rektorn säger att lärarna behöver vara nyfikna på hur det går för eleverna och om undervisningen ger avsedd effekt och att undervisande lärare kan behöva kommunicera med elever och kollegor i större utsträckning om elevernas behov.

Det framkommer i granskningen att lärarnas arbete med struktur och variation i undervisningen för en tillgänglig lärmiljö för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter brister. Elevhälsan beskriver att alla elever har färgkodade mappar och färgkodade scheman som underlättar för eleverna att få med sig rätt material till lektionerna. Elever beskriver också goda exempel där lärare har en tydlig struktur och varierar undervisningen på ett bra sätt. De ger dock även exempel på lektioner där lärarna inte berättar för eleverna vad de ska göra, hur lång tid de ska arbeta med innehållet, med vem och varför det är viktigt, vilket kan vara av stor vikt för att de ska kunna ta till sig undervisningens innehåll. Under intervjuer med elever beskriver de att det händer att de inte mår bra på grund av att de upplever att strukturen är otydlig vilket gör att de då kan känna sig oroliga och stressade. Lärarna beskriver att de har arbetat med att variera undervisningen och ha en tydlig struktur. Lektionens innehåll och struktur ska vidare alltid stå antecknad på tavlan inför en lektion. I skolans lärplattform finns all planering och uppgifter samlad, bland annat skall all information om respektive lektion finnas i ett dokument. Samtidigt uttrycker lärare att eleverna behöver öva sin uthållighet och arbeta med en uppgift under längre tid. Lärarna menar att det framgår under lektionerna om eleverna orkar delta i undervisningen eller inte.

Granskningen visar att det saknas en samverkan där lärarna på ett tydligt sätt får specialpedagogiskt stöd för att utveckla undervisningen för att bättre möta elevernas behov. Rektorn beskriver att det tidigare har funnits en god tillgång till specialpedagogisk kompetens på skolan och att det fanns speciallärare i varje arbetslag där de samverkade med lärarna för att möta elevernas behov. Det pågår nu en genomgripande förändring när det gäller organiseringen av elevhälsan. I samband med detta kan det uppstå en osäkerhet när lärarna ser att elever stöter på hinder i undervisningen och hur detta ska hanteras. Elevhälsans representanter beskriver att de sällan är inne i klassrummen men att de har kännedom om att det varierar hur lärarna arbetar med struktur i undervisningen såsom tydlig planering och tydliga uppgifter. Elevhälsan har uppfattat att undervisningen behöver utvecklas när det gäller struktur, tydlighet och variation vilket har stor betydelse för elever med neuropsykiatriska svårigheter. För att hjälpa eleverna med struktur bokat representanter för elevhälsan in träffar med eleverna för att hjälpa till med planering och struktur. Elevhälsan beskriver vidare att finns lärare som uttrycker att det inte är deras uppdrag att genomföra förändringar i undervisningen när anpassningarna inte räcker till för att möta elevernas olika behov. Det finns även lärare som ger uttryck för att de inte hinner med de anpassningar som eleverna behöver i undervisningen.

Lärarna beskriver att de gemensamt på skolan har fattat beslut kring undervisningens struktur. Det innebär att det ska finnas ett tydligt innehåll för lektionen, gärna också kring målet med lektionen för eleverna och tidsangivelser. Alla lektioner ska vidare startas och avslutas på samma sätt av alla lärare genom att alla elever står vid sin bänk. Detta innebär enligt lärarna att eleverna blir trygga

genom att de känner igen sig i undervisningen. Det har också har gett effekt genom att eleverna tydligare kan skilja på rast och lektion och på så sätt komma in i arbetet snabbare. Lärarna beskriver också att de behöver arbeta vidare och hitta det som gynnar en större grupp elever i undervisningen vilket skulle underlätta för elever som har neuropsykiatriska svårigheter. Det resurscentrum som nu finns på skolan och där en resurslärare tar emot elever med bland annat neuropsykiatriska svårigheter skulle då inte heller behövas i samma utsträckning om lärarna kunde möta eleverna på ett bättre sätt i undervisningen. I början av terminen tog rektorerna upp frågan om en tillgänglig lärmiljö med lärarna. Lärarna beskriver att de i samband med detta gjorde en kartläggning av vad de gör i undervisningen för att se till att lärmiljön är tillgänglig för och att förstelärarna ska sammanställa resultatet. Lärarna beskriver att de nu behöver komma längre kring hur de kan utveckla undervisningen, men att detta är svårt när de inte har förutsättningar att samverka med specialpedagogisk kompetens

Granskningen visar att eleverna inte alltid ges möjlighet att använda hjälpmedel såsom bildstöd, scheman, hörselkåpor och skärmar för att få hjälp med planering och struktur och/eller för att kunna arbeta ostört. Elevhälsan beskriver att lärare uppger att de inte upplever att det har tid att erbjuda eleverna stöd att använda hjälpmedel eller att det inte finns sådana hjälpmedel i alla klassrum. Elevhälsan säger också att det finns en uppfattning bland lärarna om att eleverna är så pass stora att de inte behöver hjälp genom att exempelvis använda bildstöd. Elever beskriver att de kan känna sig onormala ifall de använder hjälpmedel i klassrummet. Lärarna beskriver att de har digitala läromedel vilket underlättar då elever som har behov av det enkelt kan få texter upplästa eller texter på olika språk. De lyfter digitalisering i sig som ett sätt att tillgängliggöra undervisningen för elever med neuropsykiatriska svårigheter då innehållet i undervisningen lätt kan differentieras. En del av lärarna tycker att det är svårt att medvetandegöra eleverna om deras behov av anpassningar och hur de ska använda sig av dem.

Granskningen visar att det varierar hur mycket lärarna ger eleverna möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt. Lärarna beskriver att eleverna kan få välja redovisningsformer genom att ibland ha muntliga prov istället för skriftliga. I en del ämnen kan eleverna visa vad de kan i diskussioner och i laborativt arbete. Det framkommer vid utvecklingssamtal hur eleverna vill visa sina kunskaper, berättar lärarna. I arbetslaget kan de planera proven och också exempelvis se till att ha fler lärare tillgängliga när det finns behov av att genomföra muntliga prov. Lärarna beskriver att de behöver anpassa stoffet för en del elever genom att skala av och visa på det som är viktigast för att klara ett godkänt betyg. Elever beskriver att det är stressande med prov och att de ofta har de kunskaper de ska visa men att det kan låsa sig för dem under provtillfället. Lärarna berättar att de har kontakt med vårdnadshavare om eleverna upplever stress vid provsituationer. Rektorn beskriver att prov är den vanligaste bedömningsformen men att det finns en öppenhet hos

lärarna att eleverna får visa sina kunskaper på olika sätt, vilket kan vara av betydelse för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Social tillgänglighet

Granskningen visar att en del lärare arbetar för att styra och tydliggöra gemensamma aktiviteter i undervisningen men att alla lärare inte arbetar aktivt med det. Vissa lärare styr både tilldelning av platser i klassrummen och gemensamma aktiviteter i undervisningen men vid Skolinspektionens observationer i undervisningen förekommer det att läraren inte ger någon information om vem eleverna ska arbeta med, var de ska vara eller hur länge de ska arbeta. Lärarna beskriver att de arbetar med den sociala tillgängligheten genom att de undervisar de elever som hör till arbetslaget och att de på så sätt lär känna de eleverna väl. Lärarna beskriver att de är rastvakter och finns i korridoren och träffar eleverna vid andra tillfällen än i undervisningen. De beskriver också hur de arbetar med att göra medvetna val kring vilka elever som ska arbeta tillsammans, men att det finns elever som inte vill samarbeta med mer än någon enstaka annan elev. Lärarna väljer ibland att inte låta eleverna arbeta med grupparbeten för att det så lätt leder till konflikter. De försöker styra elevernas placering utifrån fysiska behov som till exempel behov kopplade till hörsel, syn och att behöva sitta nära dörren. Lärarna beskriver att det är svårt att hitta en trygghet i klassrummet för eleverna. De beskriver att det är samma elever som räcker upp handen och vill svara på frågor och att det är svårt att få till diskussioner i helklass i den del grupper. För att undvika dessa situationer försöker lärarna istället att hitta mindre sammanhang där eleverna kan diskutera. Varje klass har ett klassrum som hemvist där de har de flesta lektionerna och de har fasta platser i klassrummet. Systemet med de fasta platserna upprätthålls dock inte alltid enligt eleverna utan ibland får eleverna sätta sig var de vill. Lärarna bestämmer gruppindelningar men eleverna säger att lärarna inte instruerar om roller så att alla vet vad de ska göra i gruppen.

Det sker ett visst arbete med att främja delaktighet och gemenskap i undervisningen. Lärarna beskriver att de diskuterar värderingar och hur man ska prata med varandra tillsammans med eleverna. De arbetar med det med hjälp av likabehandlingsplanen. Lärarna beskriver att eleverna på högstadiet inte alltid ger uttryck för samma medvetenhet om värdegrundsfrågor som de gjort i tidigare skolor. Elevhälsan och specialpedagogen är inte delaktiga i arbetet med gemenskap i undervisningen utan mer utanför klassrummet exempelvis under raster och i korridorer. Elevhälsan och rektorn berättar att det är mentorerna som ska arbeta med gemenskapen i undervisningen och att det finns två tillfällen i veckan för mentorstid där lärarna kan arbeta med eleverna med teman som delaktighet, samspel och gemenskap. På mentorstiden i årskurs sju arbetar lärarna med trygghetsövningar och samarbetsövningar. Det har nu kommit in många nya elever vilket har skapat oro i grupperna speciellt i årskurs sju. Lärarna säger att de borde varit mer förberedda och att de behöver bli bättre på att ta emot nya elever. De

beskriver att de har varit för få lärare som etablerat kontakt med eleverna. Skolan har två elever i varje klass som är kamratstödjare vilka får utbildning och träffas tillsammans en gång i månaden. Det är en sorts främjande och förebyggande arbete, beskriver rektorn.

Granskningen visar att negativa attityder och föreställningar inte alltid synliggörs och problematiseras vilket drabbar elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Elever beskriver att de kan få höra nedsättande kommentarer eller att de känner av negativa attityder från andra elever. En del lärare upplever att det är en mångkulturell skola och att det finns en acceptans för olikheter medan andra lärare beskriver ett ganska hårt klimat där det förekommer att elever kommenterar andra nedsättande. Rektorn uppger att eleverna kan vända sig till sin mentor om de känner oro.

Fysisk tillgänglighet

Vid granskningen framkommer att vissa insatser görs för att göra undervisningen fysiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter, men att insatserna är begränsade. Varje klass har ett hemklassrum på skolan vilket underlättar för elever som har svårt med övergångar och förflyttningar. Elevhälsan beskriver att det är en stor skola med många elever på liten yta vilket är svårt att förändra men som kan innebära en problematisk miljö, speciellt för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Skolbyggnaden är äldre med fysiska begränsningar vilket kan innebära hinder för eleverna. Skolans lokaler och möbler är slitna vilket inte bidrar till trivseln. I samtliga klassrum finns likadana möbler utan att någon har tagit ställning till om de är i anpassade efter elevernas ålder, storlek och eventuella behov, säger elevhälsan. I elevintervjuer framkommer att lärare inte alltid tar hänsyn till elever som är i behov av en specifik plats i klassrummet och att ljud från korridorerna stör eleverna i klassrummet. Rektorn berättar att de försöker arbeta in dimbart ljus och ljudplattor i lokalerna efterhand för att underlätta för elever som är ljus- och ljudkänsliga.

På skolan finns tillgång till skärmar och hörselkåpor men de används främst under provtillfällen, beskriver lärarna. Lärarna skulle behöva få till ett arbetssätt för hur eleverna kan använda hjälpmedel i undervisningen. Detta så att det känns naturligt för enskilda elever att använda dessa berättar elevhälsan. Exempelvis kan detta omfatta hur lärarna kan använda tidshjälpmedel, hörselkåpor, skärmar och digitala verktyg i den ordinarie undervisningen. Vid Skolinspektionens observationer förekommer det undervisning i klassrum där det finns mycket material och utrustning på bänkar och bord längs väggarna vilket kan vara störande för elever med neuropsykologiska svårigheter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver med stöd av elevhälsan utveckla tillgängligheten i undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.

Skolinspektionens granskning visar att lärare i mycket olika omfattning utgår från kunskaper om pedagogiskt tillgängliga lärmiljöer för elever med neuropsykiatriska svårigheter i utformningen av sin undervisning. Det finns lärare som inte arbetar med att skapa en tillgänglig undervisning genom att efterfråga elevers behov samt genom att de inte tillhandahåller anpassningar av undervisningen efter elevernas behov. Det finns även lärare som inte skapar en tydlig struktur i undervisningen. Lärarna arbetar inte heller aktivt tillsammans med elevhälsan för att på en övergripande nivå skapa en mer pedagogiskt tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionen rekommenderar att lärare i samverkan med elevhälsan utvecklar undervisningen i syfte att främja en pedagogisk tillgänglig lärmiljö utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Arbetet kan till exempel ske genom att arbetstid avsätts kontinuerligt för att gemensamt diskutera pedagogisk tillgänglighet där rektorn arbetar fram en tydlig struktur för dessa möten. Med stöd av den kunskap som förvärfvas genom kompetensutvecklingsinsatser kan olika pedagogiska strategier utvecklas och provas i undervisningen. Förslagsvis kan även observationer som skolledning och elevhälsa genomför i undervisningen fokusera på ett tillgänglighetsperspektiv och fungera som underlag för att utveckla undervisningen.

- Lärare behöver stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna inte på ett systematiskt sätt arbetar för att skapa en gemenskap i klassrummet där olikheter ses som en tillgång i syfte att stärka en socialt tillgänglig lärmiljö. Det framkommer att alla lärare inte har strategier för att anpassa undervisningen så att den blir socialt tillgänglig för alla elever, däribland elever med neuropsykiatriska svårigheter. Lärare arbetar i olika utsträckning med att ge elever möjlighet att arbeta och lära i gemenskap med andra.

Skolinspektionen rekommenderar att lärare arbetar med att utveckla undervisningen till att omfatta inslag som stärker gemenskapen och ger elever möjlighet till att lära tillsammans med andra. På skolan finns det redan enstaka lärare som arbetar på ett sätt som främjar elevers lärande i en social kontext, som

förslagsvis kan inspirera genom ett kollegialt lärande och fungera som utgångspunkt även för andra lärare i arbetet med att utveckla undervisningen med fokus på delaktighet, samspel och gemenskap.

- Lärare behöver i samråd med elevhälsan och rektorn inleda ett aktivt arbete med att beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionens granskning visar att lärare i mycket olika grad tar hänsyn till fysiska aspekter i lärmiljön utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter vid planering och genomförande av undervisningen. Alla lärare anpassar inte den fysiska lärmiljön i någon större utsträckning, vilket riskerar att få till följd att alla elever inte kan ta del av alla delar av undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar att lärare, under ledning av rektorn och i samverkan med elevhälsan, ser över den fysiska lärmiljön i och utanför klassrummen. Arbetet behöver fokusera på att identifiera vilka fysiska hinder som lärmiljön kan ge upphov till för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Förslagsvis kan personalen utgå ifrån olika situationer för lärande för att få syn på vilka hinder som kan uppstå. Utifrån en sådan kartläggning kan personalen gemensamt komma fram till vilka förändringar som behövs och kan genomföras i den fysiska lärmiljön samt vilka anpassningar som kan göras vid planering och genomförande av undervisningen

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Katrin Söderlind.

Lena Knutsson har varit föredragande i ärendet.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Camilla Adler deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Höglundaskolan med Sundsvalls kommun som huvudman ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 304 elever på skolenheten, samtliga i årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Höglundaskolan den 28 och 29 mars 2023. Granskningen genomfördes av Lena Knutsson och Camilla Adler.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Elevintervjuer
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med elevhälsan
- En intervju med rektor
- Skriftlig information som har begärts in från rektorn
- Lektionsobservationer och observationer i lärmiljön

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om den tematiska kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete för en inkluderande utbildning - fokus på tillgänglighet i lärmiljön kopplat till neuropsykiatriska svårigheter \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/arbetsomraden/tematisk-kvalitetsgranskning)

Bilaga 3: Författningsstöd

Utgångspunkter

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga

att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför

svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde

Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den målsättningen som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att utveckla och förankra arbetsprocesser. Detta så att alla arbetar åt samma håll med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde Rektorn behöver utifrån en behovsanalys se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket även innefattar kunskap om hur de kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor och pojkar.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde Lärarna behöver med stöd av elevhälsan utveckla tillgängligheten i undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde

Lärare behöver stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde

Lärare behöver i samråd med elevhälsan och rektorn inleda ett aktivt arbete med att beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: